

Dr. Lengyel Györgyi

közigazgatási államtitkár
Emberi Erőforrások Minisztériuma
Budapest
Szalay u 10-14

*Tárgy: Könyvtári Szakmai
szervezetek közös
álláspontja*

Tisztelt Államtitkár Asszony!

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról a Kormány részére készült előterjesztés véleményezési lehetőségével az együttműködő könyvtári szakmai szervezetek élni kívánnak.

Előljáróban szeretnénk azon véleményünket kifejezni, hogy az érvényben lévő szaktörvény szakterületünket érintően, alapvető változtatást meglátásunk szerint nem igényel.

A fő üzenetben megfogalmazott megállapítás, miszerint „az 1997. évi CXL. törvény szabályozásai részben elavultak, részben hiányosak” megítélésünk szerint a könyvtári terület szabályozását nem jellemzi. A 2013. január 1-én életbe lépett 1997. évi CXL. törvény módosításai - amelyet a jelenlegi Országgyűlés szavazott meg - megalapozták egy korszerűen működő, európai gyakorlatnak is megfelelő közkönyvtári rendszer kialakítását, amelynek eredményei egyértelműen igazolják a döntés helyességét. A vidék könyvtári ellátásában meghatározó szerepe van a megyei könyvtáraknak, főként az 5 ezer lakos alatti települések Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerbe való bekapcsolódásának.

A hazai könyvtári ellátás erőssége éppen abban áll, hogy hálózatát többféle könyvtártípus alkotja, amelyben korszerű, minőségi szolgáltatásokhoz jutnak az emberek. A közkönyvtári rendszer legmagasabb szintjén működő megyei könyvtárak indokolatlan átszervezése az országos könyvtári hálózat egészének működését veszélyezteti.

Részletes indoklásaink:

A törvénytervezet 1.§-a kimondja: „Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a **könyvtári rendszer**, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők.”

Éppen ez a meghatározás indokolja, hogy a könyvtári rendszert ne érhesse olyan változás, amely annak stabilitását veszélyezteti. Erre enged következtetni az a javaslat a törvénytervezetben, amely a **megyei könyvtárakat, megyei hatókörű városi könyvtárrá** kívánja átminősíteni.

A megyei hatókörű könyvtár megnevezés a megyei könyvtár fogalmával nem azonosítható. A megyei könyvtár - fenntartótól függetlenül- egy könyvtártípus, amely a könyvtári rendszerben betöltött szolgáltatói szerepkörét jelöli az intézménynek, ami nem azonos a megyei hatókörrel. A megyei könyvtárak szolgáltatásai ugyanis nemcsak a megyékre terjednek ki. Az Országos Dokumentumellátási Rendszer tagjaként kötelesek gyűjteményük egészével részt venni - különösen helyismereti gyűjteményükkel - a

dokumentumellátásban, bárhonnan érkező kérést kielégíteni. Digitális szolgáltatásaik, adatbázisaik, tudástáraik szerves részét képezik a könyvtári szolgáltatásoknak megyehatároktól függetlenül.

Országos szolgáltatások közvetítése egyértelműen a megyei könyvtárakon keresztül jut el a legkisebb településre is, így a könyvtári rendszer egészének érdeke ennek a könyvtártípusnak a további léte.

A 64.§ 6 bekezdés egyértelműen szabályozza, hogy a megyeszékhely a könyvtárellátási kötelezettségét **megyei könyvtár fenntartásával biztosítja**. Erre a szabályozásra éppen azért került sor a megyei könyvtárak megyeszékhely város fenntartásába kerülésekor, hogy megszűnjön a párhuzamos nyilvános könyvtári ellátás minden megyei jogú városban. Nem a városi könyvtárnak vannak ugyanis megyei hatókörű feladatai, hanem a megyei könyvtár biztosítja a megyeszékhely nyilvános könyvtári ellátását.

Álláspontunk szerint nem áll fenn annak szükségszerűsége, hogy koherencia teremdjön a megyei hatókörű városi múzeumokkal, mivel 2013. óta éppen ellentétes folyamat zajlott le a két intézménytípus között.

A megyei múzeumokból kiváltak az adott településeken működő múzeumok, megváltozott a korábbi, egységes múzeumi szervezet.

A megyei könyvtárak esetében viszont nagymértékben megnőtt és stabilizálódott a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer, amelynek működtetése a megyei könyvtárak feladata. Ebben a rendszerben ma a **megyei könyvtárak 2568 kistelepülésnek nyújtanak teljes körű könyvtári szolgáltatást**, naprakészen annak infrastrukturális, szakmai és szellemi erőforrásait biztosítva, ami nem azonosítható a hatókör fogalmával. Fontos leszögeznünk, hogy a korszerűsített kistelepülési könyvtárak jelentős része az iskolai könyvtári szolgáltatásokat is biztosítja. Így a KSZR és az iskolai könyvtári ellátás együttműködése kiemelt jelentőségű.

A nemzetközi gyakorlatban mindenhol ezen a néven ismert ez a könyvtártípus (county library), így a nemzetközi összehasonlításban is fontos, hogy egyértelmű legyen milyen könyvtárról beszélünk. A megyei hatókörű könyvtár elnevezés a mindennapi gyakorlatban igen nehézkes, az intézmények névhasználatában nem szerencsés.

Fontosnak tartjuk, hogy a könyvtári rendszerben névazonossággal és hatáskörrel maradjon meg ez az intézménytípus, hasonlóan a megyei kórházakhoz.

Nem látjuk indokoltnak azt sem, hogy a megyeszékhelyeken működő kulturális intézmények között **integráció** jöjjön létre, hiszen éppen ezek az egyes szakmák legnagyobb intézményei. Ezen a szinten már olyan mélységű szakmai ismeretekre, szolgáltatásképes rugalmas, nem bürokratikusán működő önálló intézményekre van szükség, amelyek a legmagasabb szinten tudják ellátni szakma specifikus szolgáltatásaikat a lakosság érdekében. Természetesen a főigazgatói poszt bevezetése felveti a szakmai önállóság megtartásának kétségét amellet, hogy egyértelműen többletköltséget eredményez a jelenlegi működéssel szemben.

Az integrált kulturális intézményre tett javaslat a törvénytervezetben éppen hogy nincs összhangban a jelenleg érvényben lévő törvényből idézett szövegrésszel, hiszen az elsősorban az önálló intézmények jogosultságát részesíti előnyben.

„(A javaslat ily módon **megteremti az összhangot a Kultv. 67. §-ában szereplő, a nyilvános könyvtári feladatellátásra vonatkozó kötelezettséggel**, mely szerint tizenötezer fő feletti települések esetén elsősorban önálló intézményben kell a nyilvános könyvtári ellátást biztosítani.)”

A könyvtárak területén meglehetősen szűkös forrásokkal történik a jelenlegi könyvtári rendszerben a kulturális alapellátás, aminek kiszélesítése a törvény egyik célja, miközben az alapellátás sincs definiálva. Ugyanakkor a törvénytervezet azt fogalmazza meg, hogy a módosítások közvetlen költségvetést nem generálnak. A **meglévő források más prioritásokkal** történő elosztása, a szempontrendszer szabályozásának miniszteri rendeletbe utalása meglehetősen aggályos a kulturális alapellátás kiszélesítésének szakmákra történő pontosabb törvényi szabályozása nélkül. A törvénytervezetben több olyan fogalom és szakterület is szerepel, amely értelmezési zavarokat okoz, mivel nem mindegyik tartozik a törvény hatálya alá. A fogalmak meghatározása alapvető fontosságú.

Észrevételek a részletes szabályozáshoz:

11.§

A Kultv. 60 § (3) bekezdés i) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Könyvtáraknak, illetve a könyvtári rendszernek nyújtott szolgáltatások)

„ i) a könyvtári minőségirányítási tevékenység koordinálása, [képzések szervezése, a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj adományozásának szakmai előkészítése]

Indoklás: Nem szükséges a képzés külön nevesítése, hiszen a Könyvtári Intézetnek jelenleg is kiemelt feladata a felnőttképzés, amelyben folyik ilyen tárgyú képzés is.

12/2010. (III.11) OKM rendelet a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj adományozásáról már pontosan rendelkezik a törvénytervezetben megfogalmazottakról:

2.§ (1) A könyvtárak minősítési eljárásában közreműködő szakmai minősítő testület a miniszter által felkért Könyvtári Minőségügyi Bizottság (a továbbiakban Bizottság).

3. § A Bizottság titkársági feladatait, valamint a könyvtárak minősítési eljárásával kapcsolatos lebonyolítási feladatokat a Könyvtári Intézet látja el.

12. §

A Kult. 64§ (6) bekezdés helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A megyeszékhely megyei jogú város – Pest megyében Szentendre Város Önkormányzata – az (1) bekezdésben foglalt feladatait költségvetési szervként [vagy a 91/A.§ szerinti integrált

kulturális intézmény szervezeti egységeként működő megyei hatókörű városi] megyei könyvtár fenntartásával biztosítja.”

A törvénytervezet 91/A § rendelkezik az integrált kulturális intézmény fenntartásának lehetőségéről a 15 ezer lakos feletti települések esetében is, így nem indokolt, hogy a megyeszékhelyen – eltérően a többi érintett településtől – külön kerüljön szabályozásra a múzeumok, könyvtárak, közművelődési intézmények összevonásának alternatívája.

13. §

A Kultv. 66§ g) és h) pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

h) megállapodás alapján biztosítja a települési önkormányzatok számára a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer [külön jogszabályban meghatározott feladatainak ellátását] a nyilvános könyvtári ellátást a 64 § (3) bekezdése szerinti könyvtári, információs és közösségi helyen”

Indoklás: A Kultv. 64 § (1) szerint a települési könyvtári ellátás biztosítása a települési önkormányzatok kötelező feladata.

b) a megyei könyvtár szolgáltatásainak igénybevételel teljesíti

Ez tehát azt jelenti, hogy a KSZR szolgáltatásnak teljes körűnek kell lennie, hiszen a KSZR-en keresztül a szolgáltatóhelynek is biztosítani kell a törvényben előírt nyilvános könyvtári szolgáltatásokat. Így értelmezhetetlen a jogszabályban szereplő meghatározott feladat, mint ahogy a vezetői összefoglalóban is az egyes feladat megjelölés, ami csökkentett szolgáltatást sugall.

78/H.§ (2)

b) a közművelődési alapszolgáltatások mellett egyéb tevékenységeknek, szolgáltatások megszervezésének is helyszínt biztosító integrált közösségi és szolgáltató tér.

c) Az integrált közösségi és szolgáltató tér helyszínén működő KSZR szolgáltató helyekre, illetve a nyilvános könyvtárakra a könyvtári szakterület törvényi szabályozása vonatkozik.

Indoklás: Attól még, hogy integrált közösségi és szolgáltató térben működik egy könyvtári szolgáltatás az infrastruktúra racionalizálása érdekében, a szakterületére vonatkozó törvényi szabályozás lehet csak az irányadó.

21. §

A Kultv. 91/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

[(2) A tizenötezer fő feletti lakosságszámú településeken – a feladatellátás veszélyeztetése nélkül, kimutatható szakmai, gazdálkodási, költségvetési vagy vagyongazdálkodási előnyök esetén – a települési önkormányzat a muzeális intézményekkel, a nyilvános könyvtári ellátás biztosításával, illetve a közművelődési alapszolgáltatások hozzáférhetőségének biztosításával összefüggő feladatait integrált kulturális intézmény részeként is elláthatja.

(3) A megyei hatókörű városi múzeum vagy megyei hatókörű városi könyvtár feladatait is ellátó integrált kulturális intézmény élén magasabb vezető beosztású főigazgató áll, akinek megbízásához és annak visszavonásához a miniszter egyetértése szükséges. Ha a miniszter a fenntartó erre irányuló javaslatának kézhezvételétől számított 30 napon belül nem hoz döntést, úgy kell tekinteni, hogy a javaslatban foglaltakkal egyetért.

(4) Az integrált kulturális intézmény részeként működő megyei hatókörű városi múzeum, megyei hatókörű városi könyvtár és közművelődési intézmény szakmailag önállóan működik, élén a főigazgató által megbízott magasabb vezető beosztású igazgató áll, akinek megbízásához és annak visszavonásához a fenntartó egyetértése szükséges. Ha a fenntartó a főigazgató erre irányuló javaslatának kézhezvételétől számított 30 napon belül nem hoz döntést, úgy kell tekinteni, hogy a javaslatban foglaltakkal egyetért.

(5) A 45. § (4) és (5) bekezdésében, valamint a 68. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakat az integrált kulturális intézmény részeként működő megyei hatókörű városi múzeum és megyei hatókörű városi könyvtár esetében is alkalmazni kell.”]

Indoklás:

A megyei könyvtár esetében a törvény nem nyilvános könyvtári ellátás biztosításáról rendelkezik, hanem annak intézményi formában történő fenntartásáról.

Megítélésünk szerint a tervezetben érintett intézmények eltérő feladat- és hatáskörrel rendelkeznek, így integrációjuk meglehetősen formális és kockázatos. Az integrált intézmény élén álló főigazgató nemcsak többletköltséget eredményez, hanem kétségessé teszi a szakmai önállóságot is.

27. §

- a) [III. rész VI. fejezet címében a „Közkönyvtári ellátás: a települési és a megyei könyvtári ellátás” szövegrész helyébe „Közkönyvtári ellátás”,
- b) 64. § (3) bekezdésében a „megyei könyvtárral” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi könyvtárral”,
- c) 54. § (3) bekezdésében, 64. § (2) bekezdés b) pontjában, 64. § (5) és (7) bekezdésében, 66. §-ban, 68. § (2) bekezdésében, 69. § d) pontjában, 95/B. § (10) bekezdésében, valamint 100. § (3) bekezdés b) pontjában a „megyei könyvtár” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi könyvtár”,
- d) III. rész VI. fejezet címében a „Közkönyvtári ellátás: a települési és a megyei könyvtári ellátás” szövegrész helyébe „Közkönyvtári ellátás”,
- e) 64. § (3) bekezdésében a „megyei könyvtárral” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi könyvtárral”,
- f) 68. § (3) bekezdésében a „megyei” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi könyvtár”,
- g) 70. § (2) bekezdés b) pontjában a „megyei” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi könyvtári”,
- h) 70. § (2) bekezdés d) pontjában a „megyei könyvtári” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi könyvtári”,
- i) 70. § (3) bekezdésében, valamint 91/A. § (2) bekezdésében a „megyei” szövegrész helyébe a „megyei hatókörű városi”,]

Indoklás: ezeknek a paragrafusoknak a módosítása szükségtelen, mivel véleményünk szerint a megyei hatókörű városi könyvtár megnevezés indokolatlan.

Részletes indoklás

15. §-hoz

[A közgyűjteményi intézmények közművelődési tevékenységének támogatása a javaslat értelmében a közgyűjteményi intézmények által biztosított közművelődési alapszolgáltatásokkal valósul meg, míg a közművelődési intézmények együttműködési kötelezettségét más kulturális intézményekkel a módosítás 78. § (3) bekezdésének e) pontja írja elő.]

Indoklás: a könyvtár, mint közgyűjtemény nem folytat közművelődési tevékenységet, ezért a 15 § szövegezése nem helytálló. A jelenleg érvényben lévő törvény így rendelkezik:

55. § (1) A nyilvános könyvtár alapfeladatai:

i) kulturális, közösségi és egyéb könyvtári programokat szervez,

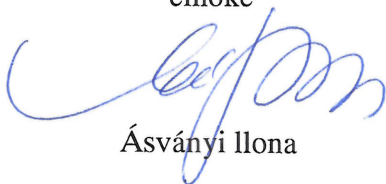
Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy e jelentős törvény előkészítésében a szakmai szervezetek nem kaptak lehetőséget a bekapcsolódásra a korábbi gyakorlattól eltérően. Javasoljuk, hogy a törvény átfogó módosítását koncepcionálisan vitassa meg az előterjesztő az érintett szervezetekkel, mert ebben a formájában nem tartjuk alkalmasnak előterjesztésre.

Budapest, 2017. április 3.

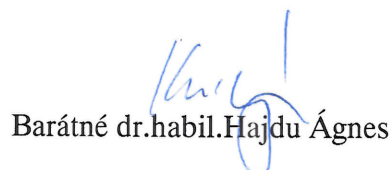
Ramháb Mária

Informatikai és Könyvtári Szövetség
elnöke

Ásványi Ilona

Egyházi Könyvtárak Egyesülése
elnöke

Barátné dr.habil.Hajdu Ágnes

Magyar Könyvtárosok Egyesülete
elnöke

Dr. Palotai Mária

Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége
elnöke

Simon Krisztina
Könyvtárostanárok Egyesülete
elnöke